

ΜΕΛΕΤΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

7

Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Ηπείρου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κεντρική Μακεδονία

περιφέρεια
Δυτικής Μακεδονίας

περιφέρεια
Ηπείρου

περιφέρεια
Θεσσαλίας

περιφέρεια
Ιονίων Νήσων

περιφέρεια
Δυτικής Ελλάδας

περιφέρεια
Στερεάς Ελλάδας

περιφέρεια
Πελοποννήσου

περιφέρεια
Βορείου Αιγαίου

περιφέρεια
Νοτίου Αιγαίου

περιφέρεια
Κρήτης

περιφέρεια
Αττικής

ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μελέτη ανατέθηκε από τον Ε.Ο.Τ. τον Ιανουάριο 2002 στο γραφείο μελετών Απόστολου Μαλλά, ύστερα από δημόσια πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Στο πρώτο μέρος της μελέτης γίνεται διάγνωση του δυναμικού της τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας, η οποία περιλαμβάνει αξιολόγηση των υφιστάμενων πόρων, της τουριστικής προσφοράς και της σύνθεσης του τουριστικού προϊόντος, καθώς και εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας ειδικών περιοχών. Στη συνέχεια αναλύονται τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες της σημερινής τουριστικής ανάπτυξης, επισημαίνονται οι ευκαιρίες και οι απειλές που αντιμετωπίζει το τουριστικό δυναμικό της περιφέρειας και διερευνάται η δυναμική ζήτηση. Στο δεύτερο μέρος προτείνεται η στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης της περιφέρειας, καθορίζονται στόχοι και άξονες προτεραιότητας και καταστρώνεται πρόγραμμα δράσης.

1. ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1.1. Αξιολόγηση των υφιστάμενων τουριστικών πόρων.

Βασικό χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Ηπείρου είναι η απομόνωση της λόγω της θέσης της στο χώρο, των γεωγραφικών της χαρακτηριστικών και της υφιστάμενης μεταφορικής της υποδομής σε σχέση με τον ευρύτερο περιφερειακό και εθνικό χώρο. Το οδικό δίκτυο με τις σημερινές του δυνατότητες αποτελεί κύριο ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη των μεταφορών στην Περιφέρεια, καθώς είναι ανεπαρκές.

Η Περιφέρεια της Ηπείρου έχει να παρουσιάσει μεγάλη ποικιλία αξιόλογων φυσικών οικοσυστημάτων και πολιτιστικών μνημείων. Η κατάσταση των περιβαλλοντικών περιοχών κρίνεται γενικά αρκετά καλή αν και δέχονται απειλές υποβάθμισής τους. Η παράκτια ζώνη μπορεί να διαφοροποιηθεί, εάν ελεγχθεί η τουριστική ανάπτυξη και η αυθαίρετη δόμηση σε τοπική κλίμακα. Οι ορεινοί όγκοι βρίσκονται γενικά σε καλή κατάσταση φυσικότητας. Τουριστικές χρήσεις και χρήσεις Β' κατοικίας (ζώνες παραθεριστικής κατοικίας) αναπτύσσονται κατά μήκος των ακτών αλλά και στις ορεινές περιοχές.

Παρατηρείται ισόρροπη διασπορά των τουριστικών πόρων της Περιφέρειας με μεγάλες δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης και αξιοποίησης.

Η αξιολόγηση των πόρων και η κατάταξη των ενοτήτων και υποενοτήτων στηρίζεται σε τρία κριτήρια:

- τον αριθμό των πόρων που διαθέτουν
- την ποικιλία των πόρων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη διαφορετικών μορφών εναλλακτικού τουρισμού
- την σημαντικότητα και εμβέλεια των πόρων δηλαδή αν είναι σημαντικοί σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο.

Συμπερασματικά, αναφέρεται ότι η σημαντικότερη ενότητα σε σχέση με τους πόρους που διαθέτει είναι η ενότητα 5 (η παράκτια περιοχή Αμβρακικού – Άρτας) με συνολικό βαθμό κριτηρίων 16, στη συνέχεια ακολουθούν η ενότητα 1 (παράκτια περιοχή Ν. Πρεβέζης) με βαθμό 15, οι ενότητες 2 (Παράκτια περιοχή Ν. Θεσπρωτίας) - 8 (Ορεινή περιοχή Μετσόβου, Βάλια Κάλντα) - 9 (Ορεινή περιοχή Ζαγοροχωρίων) - 12 (Αστική περιοχή Ιωαννίνων - Δωδώνης) με βαθμό 13, οι ενότητες 3 (Ορεινή περιοχή Παραμυθιάς - Σουλίου) - 7 (Ορεινή περιοχή Βορείων Τζουμέρκων) με βαθμό 11, οι ενότητες 6 (Ορεινή περιοχή Νοτίων Τζουμέρκων) - 10 (Ορεινή περιοχή Κόνιτσας, Μαστοροχωρίων), με βαθμό 10, η ενότητα 11 (Ορεινή περιοχή Πωγωνίου) με βαθμό 8 και η ενότητα 4 (Περιοχή Φιλιπιάδας - Λίμνης Ζηρού - Λούρου) με βαθμό 6.

1.2. Αξιολόγηση της υφιστάμενης τουριστικής προσφοράς και της σύνθεσης του τουριστικού προϊόντος της περιφέρειας.

Η Περιφέρεια Ηπείρου διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα από πλευράς πρωτογενούς τουριστικής προσφοράς τα οποία μέχρι σήμερα μένουν σχεδόν αναξιοποίητα. Έτσι, ο εισερχόμενος τουρισμός στη Περιφέρεια είναι κυρίως εσωτερικός, τα υπάρχοντα τουριστικά καταλύματα ανήκουν στις χαμηλότερες κατηγορίες, ενώ η μέση διάρκεια παραμονής είναι ιδιαίτερα περιορισμένη με 5 ημέρες έναντι 8 που είναι για το σύνολο της χώρας.

Το κύριο χαρακτηριστικό είναι το μικρό μέγεθος των μονάδων. Η κύρια ξενοδοχειακή υποδομή της Ηπείρου αφορά Β', Γ', Δ' και Ε' κατηγορίας. Το ποσοστό Α' και ΑΑ' κατηγορίας ξενοδοχείων αντιστοιχεί σε 8% έκαστης.

Ως προς τον τύπο των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Περιφέρειας, παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία «Ξενοδοχεία Κλασσικού τύπου» (76%), και ακολουθούν ισόποσα τα «παραδοσιακά καταλύματα», τα «επιπλωμένα διαμερίσματα» και τα «bungalows» (8%).

Το μεγαλύτερο ποσοστό στον τρόπο διάθεσης των δωματίων και καταλυμάτων στην Ήπειρο, σημειώνεται στην παραδοσιακή μέθοδο μέσω της άμεσης διάθεσής τους (49%), ακολουθεί η συνεργασία με πρακτορεία (33%) και τέλος η συνεργασία με οργανωτές ταξιδιών, (είτε με κατανομή είτε με δέσμευση) σημειώνει ένα ποσοστό μόλις 18%.

Όπως προκύπτει από στατιστικά στοιχεία του ΕΟΤ, οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών στη Περιφέρεια Ηπείρου είναι μόνο 45%, έναντι 76% στο σύνολο της χώρας. Παράλληλα, η μέση ετήσια πληρότητα στα ξενοδοχειακά καταλύματα της Περιφέρειας υπολείπεται κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες του εθνικού συνόλου (63,46%).

Ως προς τη δυναμικότητα των τουριστικών μονάδων σε κλίνες (ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια) πρώτος σε αριθμό είναι ο νομός Πρεβέζης και τελευταίος ο νομός Άρτας, ενώ οι νομοί Θεσπρωτίας και Ιωαννίνων περίπου ισοβαθμούν. Εκτός από τις πρωτεύουσες των νομών συγκέντρωση τουριστικών κλινών υπάρχει στη Πάργα, στα Σύβοτα και στο Μέτσοβο.

Από σύγκριση σε επίπεδο νομών προκύπτει ότι οι περισσότερες τουριστικές μονάδες βρίσκονται στο νομό Πρεβέζης. Ακολουθεί ο νομός Θεσπρωτίας, ο νομός Ιωαννίνων και τέλος ο νομός Άρτας.

Την ειδική τουριστική υποδομή χαρακτηρίζει μεγάλη διασπορά και ποικιλία, και ανταποκρίνεται στη ζήτηση για σύγχρονες δραστηριότητες ενεργού τουρισμού. Οι υποδομές, αν και μικρού μεγέθους είναι καλά οργανωμένες.

Δυνατότητες πεζοπορίας υπάρχουν παντού. Ειδικότερα υπάρχουν διεθνή και εθνικά δίκτυα μονοπατιών με λεπτομερή πληροφοριακά έντυπα και σήμανση. Οργανωμένες δραστηριότητες και υποδομές οικότουρισμού υψηλής ποιότητας υπάρχουν στους Εθνικούς Δρυμούς Βίκου - Αώου και Β. Πίνδου.

Στις παραδοσιακές μορφές τουρισμού (θαλάσσιος, χιονοδρομικός, θεραπευτικός, συνεδριακός) οι υποδομές είναι μικρού μεγέθους τοπικής σημασίας.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ - 2003

ΤΑΞΗ	ΑΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟ
ΜΟΝΑΔΕΣ	2	14	43	134	19	14	226
ΔΩΜΑΤΙΑ	70	465	1.561	2.641	350	192	5.279
ΚΛΙΝΕΣ	147	933	3.019	5.046	679	401	10.225

1.3. Εκτίμηση της "φέρουσας ικανότητας" συγκεκριμένων περιοχών της Περιφέρειας ως προς την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη.

Οι περιοχές που υποδείχθηκαν από τον ΕΟΤ σε συνεργασία με τον Ανάδοχο για μελέτη, ως θύλακες ώριμης ανάπτυξης, είναι:

α. Στην παράκτια περιοχή:

1. Πάργα (τουριστική υποενότητα 1γ)
2. Σύβοτα (τουριστική υποενότητα 2α)

β. Στην ορεινή περιοχή:

1. Μέτσοβο (τουριστική ενότητα 8)
2. Μονοδένδρι (τουριστική υποενότητα 9β)
3. Πάπιγκο (τουριστική υποενότητα 9γ).

Οι περιοχές «ώριμης τουριστικής ανάπτυξης» παρουσιάζουν την ακόλουθη τυπολογία:

Παράκτιες τουριστικές ενότητες: 1 - Ν. Πρεβέζης, και 2 - Ν. Θεσπρωτίας.

Τυπολογία περιοχών: περιοχές μαζικού τουρισμού μέσης και υψηλής στάθμης και εσωτερικού παραθεριστικού τουρισμού μέσης προς χαμηλή στάθμη.

Ορεινές τουριστικές ενότητες Ν. Ιωαννίνων: 8 - Μετσόβου και 9 - Ζαγορωχωρίων.

Τυπολογία περιοχών: περιοχές επιλεκτικού τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων, μέση προς υψηλή στάθμη, εσωτερικού κυρίως τουρισμού.

Αστική τουριστική ενότητα 12 - Ιωαννίνων.

Τυπολογία περιοχής: μαζικός και εκδρομικός - περιηγητικός τουρισμός, μέσης και υψηλής στάθμης, εσωτερικός κυρίως, τουρισμός πόλεως (αστικός).

Παράκτιες Ενότητες 1 - Πρέβεζας και 2 - Θεσπρωτίας.

- Η τουριστική χωρητικότητα των παράκτιων ενοτήτων δεν έχει ακόμη υπερκαλυφθεί. Επειδή όμως δεν υπάρχουν μεγάλα περιθώρια, η περαιτέρω ανάπτυξη θα πρέπει να γίνει προσεκτικά και να επικεντρωθεί κυρίως στην συμπλήρωση των ελλείψεων σε τύπους και τάξεις καταλυμάτων, στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό της τουριστικής προσφοράς.
- Ειδικότερα μέτρα ελέγχου της ανάπτυξης θα πρέπει να ληφθούν για την Πάργα και τα Σύβοτα, η φυσική χωρητικότητα των οποίων φαίνεται να έχει υπερκαλυφθεί.
- Το πρόβλημα εντοπίζεται τόσο στον αριθμό των κλινών κυρίων και βοηθητικών καταλυμάτων όσο και στον αριθμό των επισκεπτών που διακινούνται στην περιοχή οδικώς (ΙΧ, τουριστικά λεωφορεία) ή δια θαλάσσης (θαλάσσιες μεταφορές, σκάφη αναψυχής).
- Τα μέτρα ρύθμισης και ελέγχου επομένως θα πρέπει να καλύπτουν και τους δύο αυτούς τομείς (τουρίστες και ημερήσιοι επισκέπτες) και την αντίστοιχη υποδομή και ανωδομή (καταλύματα, εγκαταστάσεις εστίασης και αναψυχής, καταστήματα, χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων, θέσεις ελλιμενισμού σκαφών κλπ.).
- Η διάχυση των πιέσεων στην ευρύτερη περιοχή, ακόμα περισσότερο δε και προς την ενδοχώρα, θα βοηθήσει στην εκτόνωση των βεβαρυμένων σημείων.

Ορεινές Ενότητες 8 - Μετσόβου και 9 - Ζαγοροχωρίων.

- Η τουριστική χωρητικότητα και των δύο ενοτήτων κρίνεται ότι έχει σχεδόν καλυφθεί. Οι παρεμβάσεις που θα γίνουν θα πρέπει να επικεντρωθούν στη συμπλήρωση και τον εμπλουτισμό της προσφοράς και στην διατήρηση της ποιότητας των πόρων και της τουριστικής προσφοράς.
- Ειδικότερα μέτρα ανάσχεσης της ανάπτυξης και απόλυτης προστασίας θα πρέπει να ληφθούν για το Πάπιγκο και μέτρα ρύθμισης και ελέγχου για την Αρίστη, το Μονοδένδρι, το Τσεπέλοβο.
- Το πρόβλημα εντοπίζεται τόσο στον αριθμό των κλινών κυρίων και βοηθητικών καταλυμάτων όσο και στον αριθμό των επισκεπτών που διακινούνται στην περιοχή οδικώς (ΙΧ, τουριστικά λεωφορεία).
- Τα μέτρα ρύθμισης και ελέγχου επομένως θα πρέπει να καλύπτουν και τους δύο αυτούς τομείς (τουρίστες και ημερήσιοι επισκέπτες) και την αντίστοιχη υποδομή και ανωδομή (καταλύματα, εγκαταστάσεις εστίασης και αναψυχής, καταστήματα, χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων).
- Ο κορεσμός στο Δυτικό Ζαγόρι (Πάπιγκο, Αρίστη) και η επισήμανση προβλημάτων συμφόρησης από μεγάλους αριθμούς χρηστών στο Κεντρικό Ζαγόρι (Μονοδένδρι, Τσεπέλοβο), κάνει επιτακτική την ανάγκη χωρικής εκτόνωσης τουριστικών δραστηριοτήτων προς το Ανατολικό Ζαγόρι. Στην υποενοότητα 9α, η οποία δεν είναι καθόλου ανεπτυγμένη τουριστικά, υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης με προϋπόθεση την βελτίωση της προσπέλασης και την διασύνδεση με το Μέτσοβο και με την Βάλια Κάλντα μέσω Βοβούσας. Η δημιουργία ενός νέου μικρού τουριστικού κυκλώματος προς την έξοδο της κοιλάδας - τουριστικού πόλου έλξης - είναι δυνατό να εκτονώσει μέρος της κίνησης τόσο των Ζαγοροχωρίων όσο και του Μετσόβου.

Αστική Ενότητα Ιωαννίνων.

Οι πιέσεις, η ένταση, η διείσδυση και η πυκνότητα του τουρισμού μέσα στην πόλη είναι μεγάλες.

Παρόλο που ακόμη δεν παρουσιάζονται οριακά φαινόμενα, θα ήταν σκόπιμη μια προσπάθεια εκτόνωσης της άμεσης πίεσης του τουρισμού από την πόλη προς την ευρύτερη περιοχή. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την χωροθέτηση νέων εγκαταστάσεων τουριστικής ανωδομής και υποδομής ειδικών μορφών τουρισμού, καθώς και άλλων ελκυστικών για τον τουρισμό συμπληρωματικών δραστηριοτήτων και λειτουργιών έξω από την πόλη, στην ευρύτερη περιοχή της, που αποτελεί την τουριστική ενότητα Ιωαννίνων.

1.4. Ανάλυση των ευρύτερων επιπτώσεων του τουρισμού στην οικονομία, την τοπική κοινωνία, τον πολιτισμό και το φυσικό περιβάλλον της περιφέρειας.

Ο τομέας που κατά κύριο λόγο ωφελείται από την τουριστική ανάπτυξη είναι αναμφισβήτητα η απασχόληση, ένας τομέας ιδιαίτερα προβληματικός και ευαίσθητος στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπου η ανεργία και η υποαπασχόληση παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις. Οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται στον κλάδο είναι πολλών ειδών και τύπων: άμεση απασχόληση στις κάθε είδους τουριστικές επιχειρήσεις του κλάδου, συμπληρωματική απασχόληση με διάφορες μορφές (άτυπη, περιστασιακή κλπ.) στις τουριστικές επιχειρήσεις και έμμεση απασχόληση σε επιχειρήσεις που η λειτουργία τους εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα από το τουρισμό (εμπόριο, οικοδομή, βιομηχανίες τροφίμων και ποτών, κ.α.).

Στις παράλιες περιοχές της Περιφέρειας, όπου αναπτύσσεται ο τουρισμός διακοπών, κοινό χαρακτηριστικό της απασχόλησης είναι η εποχικότητα, που αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα για τους εργαζόμενους στον κλάδο.

Ο τουρισμός, μετατρέπεται σταδιακά σε κυρίαρχο κλάδο της τοπικής οικονομίας. Αυτό όμως μπορεί να αποδειχθεί πολύ σημαντικό πρόβλημα σε εκείνες τις τουριστικές περιοχές που έχουν μεγάλο βαθμό εξάρτησης από αλλοδαπούς τουρίστες, γιατί ο τουρισμός επηρεάζεται από πολιτικές και οικονομικές συγκυρίες (π.χ. πολιτικές αναταραχές, ανεργία κ.α.). Λόγω όμως του χαρακτήρα της Περιφέρειας, μπορούν να υιοθετηθούν εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως π.χ. ο αγροτουρισμός ή άλλες ειδικές μορφές τουρισμού, που θα μπορεί να συνδυάζει δράσεις τόσο του πρωτογενούς τομέα, όσο και του τουρισμού.

Αναμφίβολα η Περιφέρεια ωφελείται βραχυπρόθεσμα από την τουριστική ανάπτυξη, ενώ οι γενικότερες θετικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία αυξάνουν τα εισοδήματα των κατοίκων της Περιφέρειας, αλλά και την προερχόμενη από τον τουρισμό φορολογία.

Απόρροια της προσέλκυσης μεγαλύτερου αριθμού τουριστών είναι η συνεχής αύξηση του επιπέδου τιμών και η εμφάνιση φαινομένων κερδοσκοπίας και αλλοτρίωσης. Τα φαινόμενα αυτά ασφαλώς έχουν παρουσιαστεί στις ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές της Περιφέρειας Ηπείρου. Η τουριστική ανάπτυξη θα ενισχύσει και στην περιφέρεια την δυνατότητα των γυναικών να βελτιώσουν την κοινωνική τους θέση και πολλές φορές να σημειώσουν μια εντυπωσιακή ανοδική κινητικότητα στα επαγγέλματα του τουρισμού. Παράλληλη πορεία για την διεκδίκηση μια καλύτερης κοινωνικής θέσης με τις γυναίκες, θα έχουν και οι νέοι της περιφέρειας Ηπείρου, οι οποίοι πλήττονται ιδιαίτερα από την ανεργία.

Οι επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το είδος του τουρισμού, τη συμπεριφορά των τουριστών και τη ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών. Είναι φανερό επομένως ότι η τουριστική ανάπτυξη στη Περιφέρεια, χωρίς τον κατάλληλο σχεδιασμό σύμφωνα με τις αρχές της σταθερής αειφόρου ανάπτυξης, θα επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις και θα ασκήσει πιέσεις στο περιβάλλον με αρνητικά αποτελέσματα.

Στην Ήπειρο ο τουρισμός ασκεί μεγαλύτερες πιέσεις στην παράκτια ζώνη σε σχέση με τις ορεινές περιοχές. Οι πιέσεις αυτές αναμένεται να ενταθούν με την ολοκλήρωση των μεγάλων έργων μεταφορικής υποδομής της Περιφέρειας (Εγνατία, ζεύξεις Άκτιου - Πρέβεζας και Ρίου - Αντιρρίου, Ιονία οδός) και θα πρέπει να αντιμετωπισθούν, με ρυθμίσεις στο εσωτερικό των τουριστικών ενοτήτων, καθώς και με την εκτόνώσή τους προς νέες περιοχές μέσω της ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

1.5. Ανάλυση των πλεονεκτημάτων και των αδυναμιών της σημερινής τουριστικής ανάπτυξης.

Ενας από τους στόχους της παρούσας μελέτης είναι η ανάδειξη του συγκριτικού πλεονεκτημάτος της για τον τουρισμό. Τα συστατικά στοιχεία που σηματοδοτούν την διαφοροποίηση του τουριστικού της προϊόντος βασίζονται κυρίως στα περιβαλλοντικά, τα πολιτιστικά και κοινωνικοοικονομικά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αποτελούν την «ταυτότητα» της κάθε χωρικής ενότητας και στο σύνολό τους την ολοκληρωμένη «εικόνα» της Περιφέρειας.

Η τουριστική ελκυστικότητα της Περιφέρειας βασίζεται στην επιμέρους έλξη των τουριστικών της πόρων, είτε σε μεμονωμένη θεώρηση (ακτές - θάλασσα), (παραδοσιακός οικισμός), (φυσικό περιβάλλον), είτε σε θεώρηση συνόλων (σύμπλεγμα παραδοσιακών οικισμών σε υψηλής ποιότητας περιβάλλον).

Η θεώρηση κατά σύνολα (χωρικές ενότητες, πολιτισμικές, ιστορικές, περιβαλλοντικές κλπ.) έχει το πλεονέκτημα να αντιμετωπίζει με συνθετικό τρόπο ομάδες πόρων που έχουν την δυνατότητα να λειτουργήσουν συμπληρωματικά και να αποτελέσουν πόλους έλξης (ομάδες - πόλοι).

Η αναζήτηση και δικτύωση ομάδων πόρων - πόλων συντελεί στην ανάδειξη της τοπικότητας, της ιδιαίτερης ταυτότητας των περιοχών - ενοτήτων και αποτελεί βάση για την συγκρότηση του τοπικού τουριστικού προϊόντος και της «εικόνας» του.

1.6. Διερεύνηση των ευκαιριών και των δυνατοτήτων αξιοποίησης, αναβάθμισης και προβολής του τουριστικού δυναμικού της περιφέρειας.

Οι δυνατότητες αξιοποίησης του οδικού δικτύου για την τουριστική ανάπτυξη της Ηπείρου - με την απάλειψη των σημερινών συνθηκών απομόνωσης - θα βελτιωθούν πολύ σημαντικά με την περάτωση της κατασκευής της Εγνατίας οδού, την κατασκευή της Ιονίας οδού, και τη ζεύξη Ακτίου - Πρέβεζας.

Όσον αφορά τις θαλάσσιες μεταφορές η επέκταση και ο εκσυγχρονισμός του λιμανιού της Ηγουμενίτσας, αλλά και οι βελτιώσεις των άλλων λιμανιών της Ηπείρου θα παίξουν σημαντικό ρόλο στην αξιοποίηση του τουριστικού δυναμικού.

Οι αεροπορικές μεταφορές εκτελούνται από το αεροδρόμιο των Ιωαννίνων. Εξετάζεται η δυνατότητα σύνδεσης του αερολιμένα με πόλεις της Ιταλίας, που θα αυξήσει σημαντικά την ελκυστικότητα της Ηπείρου ως τουριστικού προορισμού, κυρίως για τους Ιταλούς, αλλά όχι μόνο γι' αυτούς.

Στις από αέρος εξυπηρετήσεις της περιφέρειας πρέπει να αναφερθεί και το αεροδρόμιο στο Άκτιο (περιλαμβάνεται στη περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας) το οποίο αναβαθμίζεται προκειμένου να διαμορφωθεί σε αεροπορικό κόμβο εθνικής - διαπεριφερειακής εμβέλειας, γεγονός που θα προσελκύσει ιδιαίτερα το ενδιαφέρον των Tour Operators .

Προοπτικές και δυνατότητες διαγράφονται στην περιφέρεια της Ηπείρου με τα τρία μεγάλα αναπτυξιακά έργα που έχουν προγραμματιστεί και προωθείται η υλοποίησή τους: η Εγνατία οδός, το λιμάνι της Ηγουμενίτσας και η σύνδεση Πρέβεζας - Ακτίου (ολοκληρώθηκε).

Μετά την υλοποίηση των παραπάνω έργων θα δημιουργηθεί ένα «αναπτυξιακό τρίγωνο» οριζόμενο από τα τρία αστικά κέντρα Ηγουμενίτσα - Ιωάννινα - Πρέβεζα. Αναμφισβήτητα η Ηγουμενίτσα, μετά την ολοκλήρωση του νέου λιμανιού και της Εγνατίας Οδού θα αποτελέσει τον κύριο πόλο ανάπτυξης στην Περιφέρεια.

Επίσης, με τη ζεύξη Ακτίου - Πρέβεζας, δημιουργείται ένας βασικός άξονας ανάπτυξης κατά μήκος της οδικής σύνδεσης Ηγουμενίτσας - Πρέβεζας, και ενεργοποιείται εντονότερα η δυναμική ανάπτυξης της παραθαλάσσιας ζώνης μεταξύ των δύο πόλεων. Παράλληλα, η Εγνατία Οδός, ιδιαίτερα κατά το τμήμα της μεταξύ Ηγουμενίτσας και Ιωαννίνων, θα προσελκύσει ανάπτυξη δραστηριοτήτων του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα που συνδέονται με τη λειτουργία του λιμανιού.

Η Άρτα μπορεί και πρέπει να αξιοποιήσει την αναπτυξιακή δυναμική που διαθέτει και να χρησιμοποιήσει τα νέα συγκριτικά πλεονεκτήματα:

- μπορεί να αποτελέσει πόλο ανάπτυξης του ορεινού όγκου των Τζουμέρκων, με πρωταρχικό άξονα τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού,
- μπορεί να προσλάβει ιδιαίτερη σημασία ως “πύλη” εισόδου από την κεντρική Ελλάδα, εφόσον υλοποιηθεί η οδική σύνδεση Άρτας - Καρδίτσας,
- να αναλάβει ρόλο παροχής υπηρεσιών σε νέους τομείς, π.χ. εκπαίδευση,
- να αναλάβει ισχυρότερο ρόλο στη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων.

Τα δευτερεύοντα κέντρα της Κόνιτσας και του Μετσόβου μπορούν να αποτελέσουν πόλους ανάπτυξης των Επαρχιών Πωγωνίου και Ζαγορίου αντίστοιχα.

Στην περιοχή της Ηπείρου θα μπορούσαν να αναπτυχθούν πολλές νέες μορφές τουρισμού όπως:

- Οικολογικός τουρισμός στα ευαίσθητα οικοσυστήματα (Ramsar – ευρύτερη περιοχή Αμβρακικού, περιοχές Natura υψηλής προστασίας), άλλες ήπιες μορφές στις λοιπές προστατευόμενες περιοχές
- Ολοκληρωμένα συμπλέγματα ειδικών και ήπιων μορφών τουρισμού στις ορεινές περιοχές (ορεινός, πολιτιστικός, οικολογικός τουρισμός)
- Αγροτουρισμός σε επιλεγμένες περιοχές
- Ανάδειξη πολιτιστικών διαδρομών
- Αστικός και πολιτιστικός τουρισμός, κλπ.

1.7. Εξέταση των απειλών και εντοπισμός προβληματικών ζωνών και τομέων.

Μια άλλη κατηγορία προβλημάτων αφορά τις αρνητικές επιπτώσεις στους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους από την τουριστική ανάπτυξη. Ο τουρισμός ασκεί πιέσεις στην παράκτια ζώνη, στην οποία συγκεντρώνονται επίσης χρήσεις παραθερισμού και μεταφορικής υποδομής. Οι ακτές και η θάλασσα, οι φυσικοί (αισθητικά δάση, εκβολές ποταμών Καλαμά και Αχέροντα) και οι πολιτιστικοί πόροι της παράκτιας ζώνης - παραδοσιακοί οικισμοί (Πάργα), αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία (Νικόπολη, Κάστρα, μοναστήρια, ναοί) - κινδυνεύουν άμεσα από ρύπανση, αλλοίωση, υπερσυγκέντρωση επισκεπτών και από μη συμβατές δραστηριότητες. Αντίστοιχοι κίνδυνοι απειλούν τον υδροφόρο ορίζοντα και την γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας.

Οι πιέσεις και οι συγκρούσεις χρήσεων γης αναμένεται να ενταθούν με την ολοκλήρωση των μεγάλων έργων μεταφορικής υποδομής της Περιφέρειας.

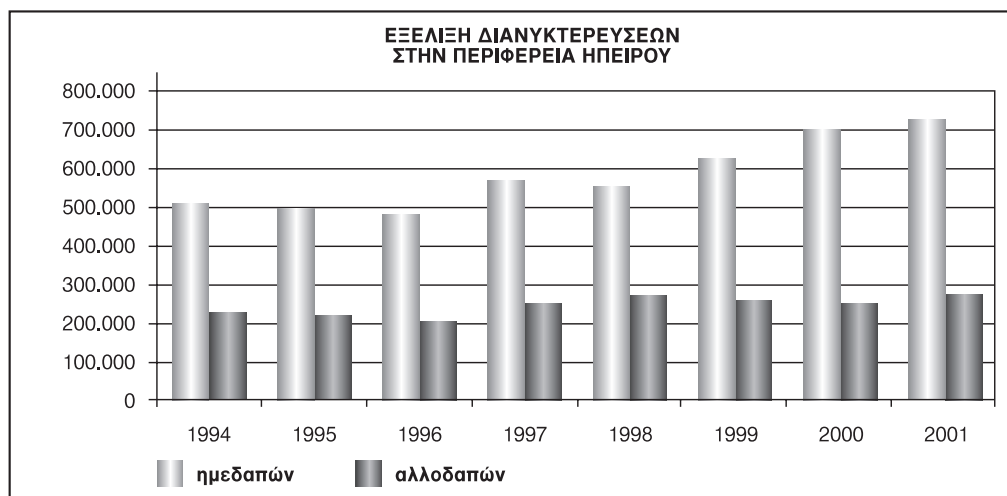
Βασική απειλή για την τουριστική ανάπτυξη στην Περιφέρεια αποτελεί η ανεξέλεγκτη διάθεση των απορριμμάτων με αποτέλεσμα να προκαλούνται σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

1.8. Διερεύνηση της δυνητικής ζήτησης, τόσο στις ξένες αγορές όσο και στο εσωτερικό.

Η αύξηση της δυνητικής ζήτησης στην Περιφέρεια θα πρέπει να ειδωθεί στα ακόλουθα συμπληρωματικά σενάρια:

1. Αύξηση του παραθεριστικού (εξωαστικού) τουρισμού, μέσω της προσέλκυσης οργανωμένων διακοπών κυρίως Βρετανών, Γερμανών και Αυστριακών, με παράλληλο άνοιγμα προς Κύπρο και Ισραήλ. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, δεν αρκεί απλά η ποσοτική αύξηση της τουριστικής προσφοράς με παράλληλη αναβάθμιση υποδομών και υπηρεσιών, αλλά απαιτείται η ταυτόχρονη στρατηγική συμμαχία με ικανό αριθμό Τ.Ο., οι οποίοι θα μεταφέρουν ένα ρεύμα επισκεπτών, μέσω των οργανωμένων πτήσεων τους προς τους αερολιμένες της περιοχής.

2. Ο στόχος αυτός αποκτά και μια άλλη διάσταση, μέσω της προσέλκυσης εισερχόμενου τουρισμού (οργανωμένου και μη) από την Ιταλία.
3. Ο στόχος του παραθεριστικού και κατά βάση θερινού τύπου διακοπών, συμπληρώνεται από την ανάπτυξη μοντέλου χειμερινού - αστικού τουρισμού, που αφορά σε αποκλειστικό βαθμό την ανάπτυξη εσωτερικού τουρισμού.
4. Τέλος, ο στόχος του τουρισμού οργανωμένων διακοπών θα μπορούσε να συμπληρωθεί από ειδικές μορφές τουρισμού, προκειμένου να ενισχυθεί η «βάση» της ζήτησης, με προσέλκυση «νέου προφίλ» επισκεπτών.

2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

2.1. Καθορισμός στρατηγικής για την προώθηση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της περιφέρειας.

Οι κύριοι στόχοι θα πρέπει να είναι:

- Άμβλυση ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων
- Συμπλήρωση - βελτίωση μεταφορικής και αστικής υποδομής
- Ποιοτική αναβάθμιση της τουριστικής προσφοράς και των υπηρεσιών
- Διαφοροποίηση και εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος
- Άμβλυση εποχικότητας
- Ενίσχυση, εξειδίκευση τουριστικής προβολής της Περιφέρειας
- Προστασία, αναβάθμιση και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων
- Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, της έρευνας και της τεχνολογίας.

Προτεραιότητες κατά κατηγορία περιοχών

Άμεση προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στις «ώριμες» τουριστικές ενότητες:

- Παράκτιες (Πάργα, Σύβοτα)
- Ορεινές (Μέτσοβο, Πάπιγκο, Μονοδένδρι)
- Αστική Ιωαννίνων.

Σε πρώτη προτεραιότητα θα πρέπει να αναζητηθούν και να προετοιμαστούν περιοχές εκτόνωσης των πιέσεων που ασκούνται στις «ώριμες» περιοχές.

Σε πρώτη προτεραιότητα επίσης θα πρέπει να προωθηθεί η ανάπτυξη των δυναμικά αναπτυσσόμενων περιοχών (Τζουμέρκα, Κόνιτσα) και αυτών με ειδικά συγκριτικά πλεονεκτήματα (Άρτα: κομβικότητα, υγροβιότοπος Αμβρακικού).

Σε δεύτερη προτεραιότητα είναι δυνατόν να αναπτυχθούν οι αναξιοποίητες περιοχές με δυνατότητες (Σούλι, Φιλιππιάδα, Πωγώνι).

Προτεραιότητες στόχων και δράσεων

- Αναπτυξιακή αξιοποίηση των μεγάλων έργων μεταφορών που καθιστούν την Περιφέρεια «Δυτική Πύλη» για τη Βόρεια Ελλάδα.
- Ενεργοποίηση της πόλης των Ιωαννίνων και των υπολοίπων αστικών συγκροτημάτων ως Περιφερειακών – Διακρατικών Κέντρων Ανάπτυξης.
- Ανάδειξη και αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος της υπαίθρου.
- Αξιοποίηση των νέων προοπτικών της Ηπείρου στις παράκτιες περιοχές.
- Ενθάρρυνση της δημιουργίας, εισαγωγής και αξιοποίησης Καινοτομικών Δράσεων.
- Εναρμόνιση των παρεμβάσεων στην Κοινωνική Νομοθεσία αναφορικά με το περιβάλλον.
- Εξασφάλιση κατάλληλα εκπαιδευμένου ανθρώπινου δυναμικού.

2.2. Προσδιορισμός των προτεραιοτήτων και των αξόνων παρέμβασης των δημόσιων φορέων.

Οι προτεραιότητες και οι άξονες παρέμβασης των Δημόσιων φορέων ως προς τη στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης, προκύπτουν από τις κατευθύνσεις, τους άξονες και τα μέτρα των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Γ' Κ.Π.Σ.

2.3. Πρόταση για τους άξονες και τις μορφές κινητοποίησης των φορέων του ιδιωτικού τομέα και των αναγκαίων κοινών δράσεων των δημόσιων και των ιδιωτικών φορέων.

Οι άξονες δράσης των φορέων του ιδιωτικού τομέα εξειδικεύονται ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν οι ιδιωτικοί φορείς.

Ετσι, οι μεμονωμένες επιχειρήσεις ή οι κοινοπραξίες επιχειρήσεων μπορούν να δραστηριοποιηθούν στον τομέα των επενδύσεων, είτε σε νέες τουριστικές εκμεταλλεύσεις, είτε στον εκσυγχρονισμό υφισταμένων εκμεταλλεύσεων. Μπορούν επίσης να δραστηριοποιηθούν στους τομείς της οργάνωσης ταξιδιών, των μεταφορών, της πρακτόρευσης, της εμπορίας τουριστικών ειδών κλπ.

Οι επαγγελματικοί και συλλογικοί φορείς (ενώσεις, σύνδεσμοι, επιμελητήρια κλπ) μπορούν να δραστηριοποιηθούν κυρίως στον τομέα της τουριστικής προβολής της Ηπείρου, είτε αυτόνομα, είτε συνεργαζόμενοι με αρμόδιους δημόσιους φορείς.

Τέλος, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις μπορούν να δραστηριοποιηθούν στον τομέα της τουριστικής προβολής, στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης και στον τομέα των πολιτιστικών-τουριστικών δραστηριοτήτων.

Ωστόσο, για να επιτευχθεί μια αξία λόγου, ευρεία, και διαρκής κινητοποίηση των ιδιωτικών φορέων σε οιοδήποτε από τους παραπάνω άξονες δράσης, είναι απαραίτητη η υποστήριξη εκ μέρους του ευρύτερου δημόσιου τομέα, μέσω του αναπτυξιακού νόμου και των κοινοτικών προγραμμάτων, ή και η ανάληψη κατάλληλων πρωτοβουλιών από φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, με στόχο τη δημιουργία κατάλληλου επιχειρηματικού κλίματος και την ενθάρρυνση αντίστοιχων πρωτοβουλιών από τον ιδιωτικό τομέα.

2.4. Πρόγραμμα δράσης

2.4.1 ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ, ΜΕΛΕΤΕΣ, ΕΡΓΑ, ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ, ΙΔΡΥΣΗ ΦΟΡΕΩΝ

Το προτεινόμενο Πρόγραμμα Δράσης περιλαμβάνει ενέργειες, εκπόνηση ειδικών μελετών, αναγκαία έργα, θεσμικές ρυθμίσεις και ίδρυση φορέων, που εντάσσονται σε ένα χρονοδιάγραμμα δύο προτεραιοτήτων.

Η πρώτη προτεραιότητα αφορά προτάσεις που μπορούν να υλοποιηθούν μέχρι το 2006 (ή 2008 σε περίπτωση που επεκταθεί ο ορίζοντας του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης) ώστε να μπορούν να ενταχθούν σε αντίστοιχα μέτρα και δράσεις του ΠΕΠ Ηπείρου (Γ' ΚΠΣ 2000-2006) και η δεύτερη προτεραιότητα αφορά προτάσεις οι οποίες θεωρούμε ότι παρουσιάζουν μια πιο μακροχρόνια προοπτική υλοποίησης με ορίζοντα 2006 - 2015, κυρίως λόγω μειωμένης ωριμότητας ή και του χρόνου που απαιτείται για την προετοιμασία και εκπόνηση των σχετικών μελετών.

Ο Πίνακας 4-1 του τεύχους της Β' Φάσης παρουσιάζει το «Χρονοδιάγραμμα Προγραμματισμού Ενεργειών, Μελετών, Έργων, Θεσμικών Ρυθμίσεων» στο πλαίσιο του Προγράμματος Δράσης για την τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας Ηπείρου.

2.4.2 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η τουριστική ζήτηση και κατ' επέκταση η τουριστική προσφορά στην Περιφέρεια Ηπείρου πρέπει να διαφοροποιηθούν σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα ώστε νέες κατηγορίες καταναλωτών με εξειδικευμένα ενδιαφέροντα να εισέλθουν στην τουριστική αγορά της Περιφέρειας.

Ως εφικτές μορφές ανάπτυξης ειδικού τουρισμού, στις οποίες απαιτείται η υλοποίηση έργων, προτείνονται οι εξής:

- Θαλάσσιος τουρισμός
- Ιαματικός τουρισμός
- Χιονοδρομικός τουρισμός
- Συνεδριακός – εκθεσιακός τουρισμός
- Φυσιολατρικός- οικολογικός- Ορεινός τουρισμός
- Πολιτιστικός- Θρησκευτικός τουρισμός
- Αγροτουρισμός
- Αθλητικός τουρισμός.

2.4.3 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Για την αξιοποίηση των ευκαιριών τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου, είναι απαραίτητο να εξασφαλισθούν για το ανθρώπινο δυναμικό της κατάλληλες δεξιότητες και τεχνογνωσία που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και στις απαιτήσεις του τουρισμού.

Τα Μέτρα του Π.Ε.Π. Ηπείρου που συνδέονται με τους παραπάνω στόχους και την επαγγελματική κατάρτιση, κατανέμονται στον Άξονα Προτεραιότητας 2 (Μέτρο 2.4.), στον Άξονα Προτεραιότητας 4 (Μέτρο 4.13.) και κυρίως στον Άξονα 5 «Υποστήριξη και Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού». Ο Άξονας Προτεραιότητας 5 του Π.Ε.Π. Ηπείρου υποστηρίζει τους στόχους της επαγγελματικής κατάρτισης με ένα ευρύτατο πλέγμα δράσεων. Οι δράσεις του άξονα 5 θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά προς τις αντίστοιχες δράσεις του Εθνικού Σκέλους και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών

Η αξιοποίηση των δράσεων του Άξονα 5 μπορεί να εξασφαλίσει την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των ελλειμμάτων σε δεξιότητες και τεχνογνωσία του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας στον τομέα του τουρισμού.

2.5. Στρατηγική μάρκετινγκ και επικοινωνιακή στρατηγική

Λόγω της δυναμικής του τουριστικού προϊόντος, η προβολή του αναδεικνύεται σε εργαλείο – κλειδί του τουριστικού μάρκετινγκ. Ο ρόλος της προβολής στον τουρισμό είναι αναλογικά ίδιος με την προώθηση των πωλήσεων. Για το σκοπό αυτό επιδιώκεται ο θετικός επηρεασμός του «καταναλωτικού» κοινού κατά τρεις τρόπους:

- Επιβεβαίωση και ενίσχυση των θετικών εντυπώσεων των δυνητικών επισκεπτών για το τουριστικό προϊόν της Περιφέρειας
- Δημιουργία νέων τύπων συμπεριφοράς των επισκεπτών ως προς το τουριστικό προϊόν της Περιφέρειας, και
- Αλλαγή μιας πιθανής αρνητικής εικόνας του τουριστικού προϊόντος σε ορισμένες ομάδες επισκεπτών της Περιφέρειας.

Η Ομάδα στόχου μπορεί να αποτελείται από πιθανούς, μελλοντικούς «αγοραστές», χρήστες του τουριστικού προϊόντος, άτομα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την κοινή γνώμη για το τουριστικό προϊόν. Την Ομάδα στόχου για την υιοθετούμενη πολιτική τουριστικής προβολής της Περιφέρειας Ηπείρου αποτελούν οι:

- επιχειρήσεις και επιχειρηματίες
- τουριστικά γραφεία και πράκτορες
- τουρίστες (εσωτερικού και εξωτερικού)
- κάτοικοι της Περιφέρειας.

2.5.1 ΕΡΓΑΛΕΙΑ - ΜΕΣΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ

Οι κατηγορίες ενεργειών τουριστικής προβολής (εξωτερικού, εσωτερικού) της Περιφέρειας Ηπείρου που πρέπει να πραγματοποιηθούν μπορούν να ομαδοποιηθούν σε δύο γενικές κατηγορίες:

Άμεση προβολή, δηλαδή

- Στρατηγική Διαφήμισης στις τουριστικές αγορές
- Δημιουργία Τουριστικού Προφίλ τουριστικού προορισμού
- Δημιουργία Διαφημιστικής Καμπάνιας για εξωτερικό, εσωτερικό.

Έμμεση προβολή, δηλαδή

- Στρατηγική Δημόσιων Σχέσεων
- Χειρισμός Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης εξωτερικού, εσωτερικού.

2.5.2 ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΣΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η τουριστική προβολή γίνεται μέσω σημαντικού αριθμού μέσων επικοινωνίας. Τα κυριότερα από τα χρησιμοποιούμενα μέσα προβολής είναι η διαφήμιση, οι δημόσιες σχέσεις, διάφορες προωθητικές ενέργειες, η δημόσια πληροφόρηση, η έρευνα αγοράς, καθώς και άλλες ενέργειες. Για την υλοποίηση των παραπάνω ενεργειών προτείνονται τρία σενάρια / προτάσεις τουριστικής

προβολής: Το πρώτο αφορά στην ανταγωνιστική προσέγγιση. Το δεύτερο αφορά στη διατήρηση της υπάρχουσας δυναμικής, και το τρίτο, το μακροχρόνιο σενάριο, στο συνδυασμό διατήρησης της υπάρχουσας δυναμικής και εισόδου σε νέες αγορές.

2.5.3. ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

- Υπουργείο Ανάπτυξης (Τουρισμός)
- ΕΟΤ (κεντρική υπηρεσία)
- Περιφέρεια Ηπείρου (Δ/ση Τουρισμού)
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Ξενοδόχων (ΠΟΞ)
- Πανελλήνια Ένωση Τουριστικών Πρακτόρων ΗΑΤΤΑ
- Τοπικές Ενώσεις Ξενοδόχων
- Τοπικές Ενώσεις Τουριστικών Πρακτόρων
- Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Αεροπορικές εταιρείες που εξυπηρετούν την περιφέρεια (εσωτερικού, εξωτερικού)
- Ναυτιλιακές εταιρείες
- Επιχειρήσεις όλων των κλάδων
- Ο.Τ.Α. Α' και Β' βαθμού
- Επιμελητήρια.

Ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα τουριστικής προβολής εσωτερικού και εξωτερικού για την Περιφέρεια διάρκειας 2 ετών, βασισμένο στα διεθνή πρότυπα έχει προϋπολογισμό της τάξης των 2.000.000 ευρώ. Τα έργα για την τουριστική προβολή της Περιφέρειας Ηπείρου δύνανται να χρηματοδοτηθούν από το Μέτρο 3.4 του ΠΕΠ Ηπείρου.

Τα έργα προβολής του τουριστικού προϊόντος της Ηπείρου είναι πρώτης προτεραιότητας. Η προβολή πρέπει να αρχίσει άμεσα και ιδιαίτερα εν όψει της πρόκλησης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 και του αυξημένου αριθμού επισκεπτών της χώρας εκείνη την χρονιά.

2.5.4 ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

- Βασική προϋπόθεση μιας επιτυχημένης στρατηγικής μάρκετινγκ είναι τόσο η έγκαιρη επιλογή της έναρξης της οποιασδήποτε διαφημιστικής καμπάνιας όσο και το περιεχόμενο των μηνυμάτων της.
- Οι στρατηγικές μάρκετινγκ πρέπει να είναι ιδιαίτερα επιθετικές προς το εξωτερικό.
- Ζωτικής σημασίας στην επίτευξη αποτελεσματικότητας είναι η επιστράτευση σύγχρονων τεχνολογιών, και ιδιαίτερα του διαδικτύου.
- Στήριξη φορέων εμπλεκόμενων στην προώθηση του τουριστικού προϊόντος με την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης αναφορικά με την οργάνωση τους.
- Να προωθηθεί ο τόπος σαν ένας σύγχρονος και καλά οργανωμένος προορισμός.

- Σημαντικό είναι να εμπλουτιστεί η τουριστική εικόνα της Περιφέρειας που προωθείται μέχρι σήμερα στις αγορές - στόχους, με τις ελκυστικές εικόνες των εναλλακτικών προορισμών και δραστηριοτήτων που προσφέρονται στην Ηπειρο.
  - Θα πρέπει όλοι οι εμπλεκόμενοι στην τουριστική προβολή να συμφωνήσουν σε ένα πλαίσιο - προγραμματική σύμβαση.
  - Ο ρόλος όλων των εμπλεκομένων θα είναι επικουρικός. Αυτό σημαίνει ότι όλοι κατά το μέτρο του δυνατού θα βοηθήσουν τον αποκλειστικά αρμόδιο φορέα - οργανισμό τουριστικής προβολής που θα αναλάβει τον σχεδιασμό και την εφαρμογή του προγράμματος.
  - Θα πρέπει να υπάρξει μια αξιολόγηση των προηγούμενων δράσεων σχετικών με την τουριστική προβολή, έτσι ώστε ορισμένα από τα θετικά στοιχεία που είχαν να συνεχισθούν και στις παρούσες δράσεις.
-

